

روزشمار

سه شنبه

۲۷ مرداد ۱۳۶۶

ذیحجه ۱۴۰۷

۱۸ اوت ۱۹۸۷

۴۰۲

امروز نیز چند مرکز صنعتی و منطقه عملیاتی هدف حملات هواپیماهای عراقی قرار گرفت. هواپیماهای مهاجم در ساعت ۱۶، تأسیسات بهره‌برداری شماره دو و سه گچساران را بمباران کردند که خسارت‌های فراوانی به آن وارد آمد^(۱) و فعالیت این دو واحد صنعتی که روزانه بالغ بر ۴۴۰ هزار بشکه فرآورده‌های نفتی تولید می‌کردند، متوقف شد. در این حمله، چند تن از کارکنان این واحدها نیز زخمی شدند. در همین ساعت، «نیروگاه برق رامین» اهواز نیز هدف دو فروند راکت هواپیماهای دشمن قرار گرفت که ترانس نیروگاه آسیب دید و سه تن زخمی شدند.^(۲) همچنین در ساعت ۱۶:۳۰ یک فروند هواپیمای دشمن از نوع میراژ، سه راکت به سوی تأسیسات گاز «ایران و ژاپن» در ۲۵ کیلومتری شمال غربی «امیدیه» پرتاب کرد که بر اثر برخورد دو راکت به ایستگاه توربین، خسارتی به آن وارد گردید.^(۳) هم‌زمان با این حمله، دشمن تأسیسات نفتی کوره ۳۰ را نیز بمباران کرد که به بخشی از تأسیسات و توربین‌ها آسیب رسید.^(۴)

هواپیماهای عراق امروز در حمله دیگری، قصد داشتند دکل برق سراسری را در منطقه «بادمک» در ۳۰ کیلومتری مرکز بخش «پلدختر» در استان لرستان منهدم کنند، اما راکت‌های شلیک‌شده به کوه اصابت کرد و خسارتی در پی نداشت.^(۵) شهرهای مهران، بستان، سوسنگرد و سردشت نیز مورد حمله جنگنده‌های دشمن قرار گرفتند. در این حملات شهر بستان سه بار بمباران شد و منطقه «چنگوله» و مهران، با بمب‌های آتش‌زا هدف قرار گرفتند که بر اثر آن، مقادیری علوفه خشک آتش گرفت.^(۶) هواپیماهای دشمن همچنین اطراف سوسنگرد را در ساعت ۱۰:۱۰ و منطقه چزابه را در ساعات ۱۳ و ۱۸:۳۰ مورد حمله قرار دادند.^(۷) همچنین به گزارش قرارگاه حمزه (ع) از جبهه‌های شمال غرب، هواپیماهای عراق با تجاوز به حریم هوایی سردشت، مناطق «زیرمرگ»، «بران»، «بردسپیان»، «سه‌تل»، «سنجوه»، «رشکان» و «کوه لک‌لک» را بمباران کردند.^(۸)

هجوم عراق در منطقه “سورداش” و در استان سلیمانیه، بار دیگر با پایداری نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق دفع شد. امروز نیروهای عراق با استفاده از دو گردان توپخانه دو گردان پیاده، یک تیپ از نیروهای مخصوص، به مناطق سورداش، “عمرقوم”، “کانی شک”، “خورده‌لو”، “استیل کو” و “قلعه پوشینه” در استان سلیمانیه حمله کردند و توانستند در آغاز عملیات بخشی از این مناطق را به تصرف در آورند، ولی بر اثر مقاومت نیروهای مبارز کرد، واحدهای عراقی با به جا گذاشتن بیش از یکصد کشته و زخمی، عقب‌نشینی کردند. در این درگیری، یک دستگاه زره‌پوش، دو دستگاه خودرو نظامی و دو دستگاه لودر عراق مهندم شد و سلاح و مهمات فراوانی به غنیمت نیروهای مبارز کرد عراقی در آمد. (۹)

۴۰۳

مبارزان کُرد عراقی با حمله به پایگاه جاش‌ها و اجرای کمین در استان اربیل، تعدادی از نیروهای دشمن را هلاک یا زخمی کردند. در محور “شقلاوه” پیش‌مرگان حزب دمکرات عراق با حمله به چند پایگاه نیروهای جاش، ۴۰ تن از آنان را کشتند و ۵۰ تن دیگر را زخمی کردند و مقادیری سلاح و مهمات به غنیمت گرفتند. در این حمله، شش تن از پیش‌مرگان نیز به شهادت رسیدند. (۱۰)

همچنین پیش‌مرگان کُرد در نزدیکی بخش “باتوفه” (Batufuh) از همین استان، با کمین در مسیر خودرو “زبیر ریکانی”، بخشداری باتوفه، وی را به هلاکت رساندند. (۱۱)

۴۰۴

نیروهای خودی و ضدانقلاب در مناطقی از مهاباد، سنندج، نقده و مریوان با هم‌دیگر درگیر شدند. افراد ضدانقلاب در “جاده برآباد - قالو” در جنوب مهاباد، با کمین در مسیر یک دستگاه توپوتای گروه ضربت ژاندارمری، هشت تن از آنان را به شهادت رساندند، اما با مقاومت افراد باقی‌مانده و رسیدن نیروهای کمکی، مهاجمان متواری شدند. (۱۲) در منطقه “ساوان” در ارتفاعات “سلطان” از توابع سنندج نیز بین نیروهای خودی و چته‌های کومه‌له درگیری روی داد که بر اثر آن، دو تن از چته‌های کومه‌له کشته و هشت تن دیگر زخمی شدند و ۹ تن از نیروهای خودی نیز به اسارت کومه‌له درآمدند. (۱۳) در زدو خورد میان نیروهای خودی و ضدانقلاب در نقده، پشت پادگان “پسوه” دو تن از افرادی خودی شهید و دو تن دیگر زخمی شدند؛ از افراد ضدانقلاب نیز دو تن به هلاکت رسیدند. (۱۴) همچنین افراد حزب کومه‌له علاوه بر این درگیری‌ها، با ورود به روستای “سروآباد” از توابع مریوان، پزشک هندی و داروهای درمان‌گاه این روستا را به همراه تن از اهالی و ۸۷ رأس گوسفند با خود بردند. (۱۵)

آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای ریاست جمهوری، در مشهد در دیدار با گروهی از پاسداران منطقه هشت ثامن‌الائمه (ع) استان خراسان، در سخنانی به بررسی عملکرد دولت عربستان سعودی در مورد جمهوری اسلامی ایران پرداختند، سپس ضمن تشریح وضعیت خلیج فارس، به حرکات مخفیانه ناوگان آمریکا در خلیج فارس اشاره کردند و افزودند: «براساس شواهد موجود، لشکرکشی آمریکا به خلیج فارس ناموفق بوده و تاکنون فقط جنجال به همراه داشته است. آنها سعی کردند نفتکش‌های کویتی را زیر سایه ناو خود حرکت دهند تا تیر غیب الهی به آنها اصابت نکند، اما معتقدیم تیر غیب پرچم نمی‌شناسد، مگر این‌که نفتکش‌های ایرانی مورد تهدید قرار نگیرند... آمریکایی‌ها عاقلانه رفتار کرده‌اند و براساس اعلام ما، به عراق فشار آوردند تا کشتی‌ها را نزند. ما قویاً اعلام می‌کنیم، اگر هنگام اسکورت کشتی کویت، نفتکش ما مورد تعرض قرار گیرد، بلاشک برخورد جدی با قضیه خواهد شد.» (۱۶)

سخنرانی رئیس‌جمهور در جمع مردم بجنورد در سفر به استان خراسان

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، در دیدار با دانشجویان رزمنده، ضمن تحلیل رویارویی جبهه مستکبران با انقلاب اسلامی، اقدامات آنها و نقطه قوت نیروهای خودی در این مبارزه، گفت: «دنیا امروز احساس کرده که سنگر فرسوده صدام علی‌رغم تمام امکانات، در حال فرو ریختن است. از طرف دیگر، جنگ چند روزه عراق علیه

ایران به یک جنگ درازمدت و جنگ مقاومت ملت ایران تبدیل شده که بلندگوی انقلاب نیز محسوب می‌شود. این جنگ حتی دشمنان ما را به تمجید و تعریف از رزمندگان اسلام واداشته است. «وی افزود: «دنیای استکبار با این حساب، سنگرهای دیگری را به‌طور غیر مستقیم در کنار سنگر صدام علیه ما آرایش داد که مسئله خلیج فارس از آن جمله است. آمریکایی‌ها، فرانسوی‌ها و دیگر اقمار تجاوزگران از محدود بودن امکانات ما مطلع بودند، اما آنها از یک چیز اطلاع نداشتند و آن، ایمان، اخلاص، خلاقیت و ابتکار رزمندگان ما بود. رزمندگان ما خیلی سریع به فضل الهی و با امدادهای غیبی در دریا جوشیدند و چنان با افتخار حضور پیدا کردند که غیرقابل توصیف است. آمریکاییان با حضور نیروهای اسلامی، وارد شدن به خلیج فارس را به تأخیر انداختند و وقتی هم که وارد خلیج فارس شدند با وحشت جلوآمدند. آنها با تبلیغات وسیع از تنگه هرمز گذشتند و به دنیا نیز اعلام کردند که ما خط دفاعی جمهوری اسلامی را شکستیم و داریم به کویت نزدیک می‌شویم. در این‌جا رزمندگان دلیر ما علی‌رغم طوفانی بودن دریا، در حالی‌که سوار بر قایق بودند و به جلو می‌رفتند، کارشان را انجام دادند. «سپس آقای رضایی گفت: «درحال حاضر با اصابت مین به کشتی «بریجتون» آمریکا سنگر تهاجمی خود را تبدیل به سنگر تدافعی کرده است.» (۱۷)

۴۰۶

امروز بعد از ظهر یک فروند نفت‌کش «نروژی» با پرچم «لیبریا» در دریای عمان مورد حمله قرار گرفت. این نفت‌کش که «اوسکو سیرا» نام دارد، حامل مواد شیمیایی بود که مورد حمله دو قایق توپ‌دار قرار گرفت و در بدنه آن سوراخ کوچکی ایجاد شد. حمله امروز که نخستین تهاجم علیه کشتی‌ها در دریای عمان و در دهانه خلیج فارس به‌شمار می‌رود، با واکنش تند کشورها روبه‌رو شد. جمهوری اسلامی ایران این حمله را تقبیح کرد و سخن‌گوی ستاد تبلیغات جنگ آن را اقدامی تشنج‌آفرین خواند و افزود: «جمهوری اسلامی ایران مادامی‌که عراق از حمله به کشتی‌ها خودداری کند، از اقدامات مقابله به مثل پرهیز خواهد کرد.» (۱۸)

گفتنی است که غربی‌ها این حمله را به ایران نسبت دادند؛ (۱۹) ازجمله، سخن‌گوی وزارت خارجه آمریکا ادعا کرد که حمله به کشتی نروژی در تنگه هرمز را نیروهای ایرانی انجام داده‌اند. (۲۰) خبرگزاری رویتر این حادثه را یک تغییر جهت و نشان وخیم‌تر شدن اوضاع دانست و به نقل از منابع کشتی‌رانی گزارش داد: «قایق‌های گشتی ایران معمولاً در دهانه خلیج فارس برای بازرسی کشتی‌های خارجی حامل ابزار جنگی برای عراق، به فعالیت مشغول هستند.» (۲۱)

رسانه‌های همگانی منطقه، حمله به این کشتی را مقدمه‌ای بر شروع احتمالی درگیری در خلیج فارس بین ایران و آمریکا دانستند. این حمله در مطبوعات کشورهای حاشیه

خلیج فارس بازتاب گسترده‌ای داشت و آنها نیز همانند غربی‌ها، جمهوری اسلامی ایران را مسئول این حمله معرفی کردند. برخی روزنامه‌های امارات متحده عربی نیز به‌طور مستقیم و یا به نقل از بیمه لویذز لندن، جمهوری اسلامی ایران را عامل این حمله معرفی کردند. (۲۲)

۴۰۷

در ادامه عملیات مین‌روبی ایران - که امارات متحده عربی آن را عملیاتی خطرناک اعلام کرده است - ناوگان نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به جست‌وجو در آب‌های اطراف بندر فجیره پرداخت. در این حال، ساعت ۵ بعد از ظهر چند فروند ناو هواپیمابر آمریکایی و فرانسوی قصد داشتند به ناوگان ایران نزدیک شوند و دو فروند هواپیمای "سوپر اتاندارد" فرانسوی نیز در ارتفاع بالا و با سرعت بسیار از فراز منطقه عملیاتی نیروی دریایی ایران عبور کردند که هر دو مورد با اخطار شدید ناوگان ایران روبه‌رو شد. یک فروند هواپیمای شناسایی آمریکایی از نوع "پی - تری" نیز در ارتفاع بسیار بالا، منطقه عملیاتی یگان مین‌روب نیروی دریایی ایران را دور زد. (۲۳) در این حال، یک فروند هلی‌کوپتر غیرنظامی آمریکایی، حامل تعدادی خبرنگار خارجی، به‌وسیله مدار بی‌المللی از ناوگان ایران اجازه خواست تا با پرواز بر فراز ناوگان ایران، از عملیات مین‌روبی گزارش تهیه کند، اما فرمانده ناوگان، ضمن رد این درخواست، هلی‌کوپتر آمریکایی را با اخطار شدید از فراز منطقه عملیاتی بیرون راند. (۲۴)

۴۰۸

ناو ۱۸ هزار تنی "گوادال کانال"، مهم‌ترین ناو آمریکا در عملیات مین‌روبی، دیشب با حرکت در نقاط مختلف خلیج فارس و ایجاد اختلال در رادار کشتی‌های حاضر در منطقه، مأموریت خود را در مین‌روبی و حفاظت از کاروان نفت‌کش‌های کویتی زیر پرچم آمریکا، آغاز کرد. خبرگزاری فرانسه در این باره گزارش دارد: «ناو گوادال کانال با هشت هلی‌کوپتر "سی استالیون" ویژه، شب گذشته حرکت کرده و امروز در شصت کیلومتری شرق بحرین در مرکز خلیج فارس قرار داشت. (۲۵) این ناو قرار است به شمال خلیج فارس حرکت کرده و پس از رسیدن به بندر "الاحمدی" کویت، کاروان جدید نفت‌کش‌های کویتی را که از سه فروند نفت‌کش کویتی با پرچم آمریکا تشکیل شده است، تا آب‌های اقیانوس هند، در خارج از خلیج فارس، همراهی و محافظت کند.»

خبرنگار رادیو بی. بی. سی. نیز در گزارشی از اقدامات و برنامه‌های آتی این ناو، گفت: «رزم‌ناو گوادال کانال شبانه از ساحل بحرین لنگر کشید و صبح امروز در حوالی ۴۵ کیلومتری دوبی، واقع در انتهای جنوبی خلیج فارس، دیده شد. چند ساعت بعد، رزم‌ناو گوادال کانال به سوی شمال و سپس غرب خلیج فارس، یعنی پهن‌ترین بخش از آب‌راه‌های

آن منطقه، حرکت کرد. گوادال کانال که خود را در پیام‌های رادیویی رزمناو « صفر هفت » معرفی کرده است، به هلی‌کوپترهای حامل خبرنگاران و فیلم‌برداران تلویزیونی هشدار داد که محوطه اطراف این کشتی را تخلیه کنند تا این رزمناو عملیات گسترده هوایی خود را شروع کند. این هشدار می‌تواند حاکی از آن باشد که هلی‌کوپترهای مین‌یاب این رزمناو آماده شروع جدی عملیات خود شده‌اند. در صورت صحت این احتمال، هلی‌کوپترهای مذکور ممکن است عملیات مین‌یابی را از جنوب به شمال خلیج فارس آغاز کنند، تا هنگامی که کاروان نفت‌کش‌ها از کویت به آن منطقه برسد، آبراه‌های آن منطقه یک‌بار مین‌روبی شده باشد. ایران با این هشدار صریح، به حضور رزمناو گوادال کانال در خلیج فارس واکنش نشان داد و گفت: « هرگونه حمله آمریکا به کشتی یا بندر ایران با تلافی کوبنده‌ای پاسخ داده خواهد شد... » ایران مجدداً یادآور شده‌است که اگر عراق به کشتی‌های ایران حمله نکند، ایران نیز از حمله به کشتی‌رانی در منطقه خودداری خواهد کرد. « (۲۶) روزنامه « تایمز لندن » نیز با اشاره به امکانات آمریکا در پاک‌سازی خلیج فارس از مین، نوشت: « هلی‌کوپترهای سی استالین آمریکایی قادر به یافتن مین در منطقه نیستند. » این روزنامه افزود: « نیروی مین‌یاب آمریکا در ۲۴ ساعت اول عملیات، به زحمت ۱۰ مایل را طی کرد. خدمه هلی‌کوپترهای مین‌یاب گوادال کانال در عملیات مین‌یابی، فاقد تعلیمات و آموزش کافی هستند و در نتیجه، قسمت اعظم امروز را به تمرین پرواز پرداخته‌اند و تاکنون نتوانسته‌اند مینی بیابند. » (۲۷)

۴۰۹

خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی، قراردادهای نظامی آمریکا با کشورهای حاشیه جنوب خلیج فارس و پی‌آمدهای سیاسی این نوع همکاری را در منطقه، مورد بررسی قرارداد و اعلام کرد: « به موجب توافق‌های اعلام شده، هواپیماهای نظامی آمریکا در جریان عملیات اسکورت نفت‌کش‌های کویتی در خلیج فارس، اجازه دارند که جهت انجام تعمیرات و سوخت‌گیری اضطراری، در فرودگاه‌های نظامی کویت و عربستان فرود آیند. یک مقام آمریکایی در این رابطه گفته است لفظ اضطراری چندان مفهومی ندارد. و پنتاگون حتی هیئت‌هایی به بحرین، کویت و عمان اعزام داشته است تا جهت تدارک طرح‌های ضربتی نیروی هوایی آمریکا، اجازه استفاده از پایگاه‌های دائمی را از این کشورها کسب کنند. وی تأکید کرده‌است تنها در صورت درخواست عربستان و کلیه کشورهای حوزه خلیج فارس، نیروی هوایی اجازه انجام عملیاتی تهاجمی را از پایگاه‌های این کشورها خواهد داشت. »

یونایتدپرس سپس افزود: « منابع کنگره با اشاره به این نکته که آشکار شدن روابط نظامی عربستان و آمریکا موجب بی‌اعتباری عربستان خواهد شد، گفتند دولت ریگان کمیته‌های مجلس سنا و نمایندگان را از میزان توسعه همکاری‌های نظامی آمریکا با

کشورهای عربی حوزه خلیج فارس که باعث گسترش حضور آمریکا در منطقه شده و خطرات جانی برای پرسنل نظامی آمریکا در بردارد، آگاه نکرده است. مقامات دولت آمریکا معتقدند چنانچه اطلاعات بیش‌تری در زمینه همکاری‌های نظامی عربستان و آمریکا در اختیار کنگره قرار گیرد، "فهد" پادشاه سعودی، بیش از پیش در مظان این اتهام خواهد بود که عروسک خیمه‌شب‌بازی و آلت دست آمریکا است. بدین ترتیب آمریکا تلاش دارد همکاری‌های خود را به صورت پنهانی گسترش دهد. یک مقام آمریکایی در مورد تلاش‌های آمریکا می‌گوید جهت هموار نمودن راه گسترش حضور نظامی آمریکا در کشورهای خلیج فارس، "ریچارد آرمیتاژ" معاون وزارت جنگ، و دیگر مقامات پنتاگون از ماه آوریل (فروردین - اردیبهشت) گذشته تاکنون ۵۰ بار به اردن، مصر، پاکستان و دیگر کشورهای منطقه سفر کرده‌اند. شاید بتوان گفت که میزان همکاری‌های نظامی کویت و عربستان با آمریکا تاکنون تا این حد سابقه نداشته است. « (۲۸)

۴۱۰

"دیوید ملور" معاون وزیر خارجه انگلستان، با شرکت در یک برنامه ویژه رادیویی، از تصمیم انگلستان در اعزام مین‌روب به خلیج فارس دفاع کرد و در طول برنامه بارها مدعی شد که دولت انگلستان در این تصمیم‌گیری تسلیم فشارهای واشنگتن نشده است، تنها به دلیل خطر جدی مین‌ها در خلیج فارس، این تصمیم را گرفته است. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از لندن به نقل از وی افزود: «ما به‌طور کامل از اقدام واشنگتن حمایت می‌کنیم، اما این نظر که انگلیس به دام برنامه‌های آمریکا افتاده باشد، حتی ارزش بررسی کردن هم ندارد. ملور در پاسخ به این پرسش که آیا انگلستان با متهم کردن ایران به مین‌گذاری، به‌طور ضمنی در جنگ از عراق جانب‌داری نمی‌کند؟» گفت: «جز اعتقاد محکم دولت، هیچ دلیل مستدل مثبتی برای اثبات این‌که تهران در این جریان دست دارد، وجود ندارد.» از ملور در مورد این‌که انگلیس تاکنون از عمان و امارات خواستار تسهیلات پایگاهی شده و اکنون از قطر و بحرین چنین تقاضایی کرده، سوال شد که وی در پاسخ گفت: «این کشورها، کشورهای کوچکی هستند که در این آبراه نسبتاً باریک، با یک قدرت منطقه‌ای مثل ایران مواجه هستند و مجبورند در انجام هرگونه اقدامی محتاط باشند.» « (۲۹)

در ایتالیا نیز یک سیاست‌مدار بلندپایه این کشور از دولت خواست از امتناع خود دست بردارد و به خلیج فارس کشتی مین‌جمع‌کن بفرستد. "دلیو حیاکومتی" رئیس کمیته نظامی سنای ایتالیا و عضو حزب حاکم دمکرات مسیحی، به خبرگزاری رویتر گفت: «با توجه به این‌که انگلیس و فرانسه اقدام به فرستادن کشتی مین‌روب کرده‌اند، به عقیده من، ایتالیا نیز اکنون باید چنین کاری بکند. اروپا وظیفه دارد در آب‌هایی که نفت آن کشور از آن‌جا می‌آید، صلح برقرار نماید.» « (۳۰)

فرانسه به ناوگان خود در خلیج فارس دستور داده است که اگر قایق‌های حامل نیروهای شهادت‌طلب ایرانی برای آنها خطری ایجاد کردند، به طرف این قایق‌ها تیراندازی کنند. روزنامه «الاتحاد» چاپ امارات متحده عربی، با اعلام این خبر نوشت: «وزارت دفاع فرانسه به ناوگان خود که در خلیج فارس و دریای عمان عمل می‌کنند، دستور داده است تا هر قایق انتحاری ایرانی را که سلامت آن‌ها را تهدید می‌کند، متوقف و هدف قرار دهند.» براساس این گزارش، این دستور به منظور پیش‌گیری از خطرهای احتمالی صادر شده است. (۲۱)

۴۱۱

«طارق عزیز» وزیر خارجه عراق، با ارسال نامه‌ای به دبیرکل سازمان ملل متحد خواستار تصویب قطع‌نامه جدید علیه جمهوری اسلامی ایران، در چارچوب فصل هفت منشور ملل متحد شد. خبرگزاری عراق صبح امروز متن کامل نامه وزیر خارجه عراق به دبیرکل را که به ضمیمه آن، آمار و ارقامی بود درباره عملیات نظامی ایران در جبهه‌ها و یا حملاتی که ادعا شده ایران علیه مناطق مسکونی عراق انجام داده است، منتشر ساخت. طارق عزیز با اشاره به طبیعت الزام‌آور قطع‌نامه ۵۹۸ شورای امنیت، خواستار پاسخ مثبت و بی‌قید و شرط دو طرف به آن شد و هرگونه برداشت استنباطی از قطع‌نامه را رد کرد. در نامه طارق عزیز آمده است: «مایلم اعلام کنم که عراق شیوه نه رد و نه قبول را قاطعانه رد می‌کند. ما نه تنها این شیوه را مخالف طبیعت الزام‌آور این قطع‌نامه می‌دانیم، بلکه مخالف آرای مجمع عمومی می‌دانیم، تلاش‌های جاری برای مهلت دادن به ایران نه تنها با واقعیت موضع رژیم ایران که مخالف قطع‌نامه است، هیچ توجیه قانونی و منطقی ندارد، بلکه در حقیقت رژیم ایران را به لجاجت و اصرار بیش‌تر بر ادامه تجاوز و گسترش تروریسم و خراب‌کاری در منطقه تشویق می‌کند.» (۲۲)

«روزنامه الثورة» ارگان رسمی حزب بعث عراق نیز در مقاله‌ای اجرای قطع‌نامه ۵۹۸ را یک آزمون عملی برای سازمان ملل متحد دانست و تلویحاً از مواضع شوروی در مورد جمهوری اسلامی ایران، انتقاد کرد. الثورة نوشت: «پس از گذشت هفت سال جنگ و آشکار شدن مقاصد تجاوزکارانه و توسعه‌طلبانه و نژادپرستانه رژیم ایران، برای هیچ‌کس موضع‌گیری توأم با شک و تردید در قبال محکومیت این رژیم و پایان دادن به این جنگ و اجرای مفاد قطع‌نامه ۵۹۸ از سوی برخی از طرف‌های بین‌المللی، قابل قبول نیست و دیگر دوستی آنها با عراق و دیگر کشورهای عربی معنی ندارد و این موضع‌گیری ناپایدار، به روابط و شهرت آنها در منطقه عربی و کشورهای جهان سوم ضربه وارد می‌کند.» (۲۳)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از این روزنامه در مورد واکنش عراق در برابر موضع شوروی اعلام کرد: «عراق شوروی را به خاطر انتشار یافتن گزارش‌هایی مبنی بر مخالفت این کشور با اعمال مجازات علیه ایران به دلیل عدم پذیرش مصوبه شورای امنیت در قبال جنگ

خلیج فارس ، مورد سرزنش قرار داد . روزنامه الشوره این اقدام را به‌عنوان سیاستی کوتاه‌بینانه و محاسبات بی‌ارزش ابرقدرتی که اعتبار کشور را تضعیف می‌کند ، مورد نکوهش قرار داده و نوشت : « کسانی‌که سعی می‌کنند با بهره‌برداری از جنگ به اهداف و ارزش‌های سیاسی و مادی برسند - که روشی مغایر با آرمان صلح و امنیت جهانی است - سخت در اشتباه‌اند » (۳۴)

۴۱۲

هر چند هر یک از کشورهای منطقه در خصوص ایران و عراق و بحران خلیج فارس موضع‌گیری‌های متفاوتی دارند ، ولی همان‌گونه که خبرگزاری رویتر در گزارشی اعلام کرده است : « همه کشورهای عربی برای منزوی ساختن ایران و وادار کردن آن به قبول قطع‌نامه شورای امنیت ، تهاجمات دیپلماتیک علیه این کشور را آغاز کرده و آن را شدیداً تحت فشار قرار داده‌اند . » (۳۵)

برداشت اردن از جنگ عراق و ایران تفاوتی با جنگ اعراب و اسرائیل ندارد . خبرگزاری فرانسه در گزارشی از امان به نقل از محافل سیاسی اردن گزارش داد : « این کشور با نگرانی خاصی اوضاع خلیج فارس را دنبال می‌کند و در صدد است به کشورهای عربی نسبت به خطر بین‌المللی شدن جنگ خلیج فارس که آنها را تهدید می‌کند ، هشدار دهد . » (۳۶) اردن به بهانه اجلاس شورای وزیران امور خارجه کشورهای عرب که قرار است روز ۲۳ اوت (اول شهریور) در تونس برگزار گردد ، قصد دارد در تونس رابطه‌ای نیز میان جنگ اعراب و اسرائیل و جنگ عراق و ایران برقرار سازد و مدعی گردد که این دو جنگ هر دو از تجاوز به اعراب سخن می‌گویند ، با این فرق که یکی به‌نام امنیت مرزهایش و دیگری به‌نام مذهب انجام می‌پذیرد . به‌گفته ناظران مزبور ، برای اردن نحوه برخورد کشورهای عرب با اسرائیل باید در مقابل ایران نیز اعمال گردد . » (۳۷)

رادیو بی . بی . سی . ضمن تحلیل نگرانی‌های ترکیه از گرایش احتمالی جمهوری اسلامی ایران به شوروی - بر اثر فشار غرب به ایران - گفت : « مقامات ترک نگران آن‌اند که اقدامات امریکا برای منزوی کردن ایران ، به افزایش نفوذ شوروی در ایران بینجامد و برای " ناتو " و منطقه خلیج فارس پی‌آمدهای بالقوه ناخوشایندی داشته باشد ... علاوه بر آن ، ترکیه از این موضوع نیز بیم دارد که متحدین امریکا از جمله خود ترکیه ، مستقیماً وادار به دخالت در جنگ ایران و عراق گردند ، در حالی‌که این کشور همواره شدیداً سعی بر آن داشته است که در قبال جنگ موضعی کاملاً بی‌طرفانه اختیار کند . گزارشی که هفته گذشته انتشار یافت و حاکی از آن بود که شوروی و ایران موافقت کرده‌اند تا نفت ایران از طریق خط لوله شوروی صادر شود ، موجب نگرانی مقامات ترکیه شده است . منابع وزارت خارجه ترکیه معتقدند که وابستگی ایران به شوروی بدترین موقعیت‌ها را برای منافع ترکیه و ناتو به وجود می‌آورد و در آن صورت امریکا را مسئول می‌دانند . » (۳۸)

۴۱۳

« شیخ زاید بن سلطان آل نهیان » رئیس امارات متحده عربی که در سوریه به سر می برد ، با تمدید زمان دیدار خود از این کشور ، امروز برای چهارمین روز پیاپی با « حافظ اسد » رئیس جمهوری سوریه ، دیدار و گفت و گو کرد . خبرگزاری آسوشیتدپرس درباره مذاکرات سران دو کشور گزارش داد : « دیدارهای متوالی آنها انتظار مربوط به پیش رفت در تلاش جهت کاهش تشنجات در خاورمیانه را افزایش می دهد . منابع مطلع گفتند شیخ زاید در این سفر دو هدف را دنبال می کند : یکی پایان دادن به اختلاف دیرپا میان سوریه و عراق - که به خاطر اتحاد سوریه با ایران در جنگ هفت ساله ایران و عراق عمیق تر شده است - و دیگری جلب موافقت حافظ اسد به میانجی گری ... منابع مطلع گفتند : تمدید دیدار شیخ زاید در دمشق برای چهارمین روز ، مبین پیش رفت در این زمینه است . » (۲۹)

۴۱۴

مواضع و عملکرد دولت آمریکا در مورد انقلاب اسلامی و مسائل منطقه ای ، مورد توجه رسانه های همگانی جهان است . روزنامه « ال پائیس » چاپ اسپانیا ، با اشاره به سرنگونی شاه در ایران ، اشغال سفارت آمریکا ، شکست طرح نجات گروگان های آمریکایی ، انفجار پایگاه تفنگ داران آمریکایی در بیروت و رسوایی « ایران گیت » به عنوان ضرباتی که آمریکا از انقلاب اسلامی دریافت کرده است ، نوشت : « ریگان طی دو دوره ریاست جمهوری اش شکست های فاحشی از دست انقلابیون مسلمان ایرانی و لبنانی متحمل شد و جدیدترین آنها ایران گیت است که باعث شد تا ریگان در مقابل متحدین میانه رو عرب خود مانند مصر و اردن و عربستان که طرفدار عراق هستند ، از بازی خارج شود . » این روزنامه سپس درباره سیاست ایران در برابر لشکرکشی آمریکا به منطقه و آثار این اقدام نظامی بر مسائل داخلی ایران ، نوشت : « ایران این مقابله گرایی را پذیرفته است ، ولی خودکشی نخواهد کرد . استقرار نظامی آمریکا در مقابل سواحل ایرانیان به ملت آنها اجازه داده است که در مقابل یک دشمن خارجی بسیج شده و مسائل هرچه وخیم تر داخلی را از یاد ببرند . رئیس دمکرات کمیسیون دفاع کنگره آمریکا می گوید : « باید در آب هایی که مورد استفاده نفت کش های حامل نفت ایران است ، مینی نصب کنیم تا شاید آن ها درک کنند که شخصی که در خانه شیشه ای زندگی می کند ، نباید سنگ پرتاب کند . » این جمله سیاستمداران آمریکا قابل توجه است که اولین بازنده در مسدود شدن تنگه هرمز ، ایران خواهد بود . در حقیقت غرب آن قدر به نفتی که از آن راه دریایی می گذرد احتیاج ندارد که خود را با جهانی کردن درگیری میان ایران و عراق به خطر بیندازد . کشوری که وضعش بدتر از بقیه است ، ایران می باشد و صدام حسین این موضوع را می دانست و به همین علت هواپیماهایش جنگ نفت کش ها را در سال ۱۹۸۴ میلادی (۱۳۶۳) آغاز کردند ولی سر و صدای فعلی ، آن موضوع را از یاد برده است و

فراموش شده که عراقی‌ها بیش‌تر از ایرانی‌ها به کشتی‌های غیرنظامی در خلیج فارس حمله می‌کنند. « (۴۰)

« شیرین هانتر » استاد مرکز مطالعات بین‌المللی دانشگاه « جرج تاون » امریکا، به بررسی دلایل تیره شدن روابط ایران و غرب پرداخت و عدم واقع‌نگری امریکا را دلیل آن ذکر کرد. وی در مقاله‌ای که روزنامه « کریستین ساینس مانیتور » آن را چاپ کرد، نوشت: « نظری که از سوی بیش‌تر ناظران و مقامات غربی اعلام شده، این است که سیاست بهبود روابط با ایران، ارزشی ندارد. برخی استدلال می‌کنند که چنین سیاستی اشتباه است، زیرا هیچ‌یک از رهبران فعلی ایران در مورد بهبود با غرب جدی نیستند و ابتکار عمل‌های اخیر از جانب آنها صرفاً تاکتیک‌هایی برای دستیابی به مزایای اقتصادی است. برخی نیز بر این باورند که به سبب دسته‌بندی‌های داخلی، عناصری که کم‌تر تندرو هستند، قادر به اتخاذ سیاست آشتی‌جویانه با غرب نخواهند بود و هر دو به این نتیجه می‌رسند: « مادام که کادر رهبری کنونی ایران بر سر کار است، هرگونه معامله با ایران بی‌فایده است. » خانم هانتر در مورد گروه‌ها و نگرش‌های موجود در ایران نیز نوشت: « در ایران عناصر « پراگماتیک » در موضع دفاعی قرار گرفته‌اند و « رادیکال‌ها » می‌گویند رویدادهای اخیر ثابت می‌کند که غرب هرگز با انقلاب اسلامی کنار نخواهد آمد... در غرب طرفداران حمایت فعال از عراق، حتی به بهانه درگیری نظامی با ایران، دست بالا را دارند و در شرایط کنونی، فکر گشودن راه مذاکره با ایران به بایگانی سپرده شده است. بدین ترتیب در کوتاه مدت برای غرب جز وارد کردن فشار بر ایران برای تغییر سیاست‌هایش، راهی باقی نمی‌ماند. » شیرین هانتر سیاست غیرواقع‌بینانه غرب در برابر جمهوری اسلامی ایران را عامل شکست تلاش آنها دانست و افزود: « قبل از آغاز درگیری با ایران، کشورهای غربی باید درک کنند که هرگز از راه‌های واقع‌گرایانه برای مصالحه با رژیم ایران وارد نشده‌اند؛ برای نمونه، فرانسوی‌ها در حالی به انتظار بهبود روابط با ایران هستند که هم‌چنان به تأمین اسلحه برای عراق ادامه می‌دهند. نه ایالات متحده و نه انگلیس، کوچک‌ترین توجهی به این نظر ایران نکرده‌اند که عراق به‌عنوان آغازگر جنگ، حداقل مستحق آن است که به‌طور شفاهی محکوم شود. برخی در غرب به این امیدند که تماس با ایران و به‌طور صریح‌تر با عناصر معینی در آن کشور، به تغییر رژیم خواهد انجامید. این برداشتها و انتظارات تقریباً به مرحله‌ای رسیده که غرب از کادر رهبری ایران انتظار دارد که دست به خودکشی سیاسی بزند. بنابراین جای شگفتی نیست که تلاش‌هایی که برای مصالحه با ایران به‌عمل می‌آید، موفق نباشد. اگر قرار است چنین تلاش‌هایی در آینده نیز انجام شود، باید بر مبنایی واقع‌گرایانه استوار باشد، این به معنای تن دادن به درخواست‌های غیرمنطقی ایران نیست، بلکه به معنای آن است که شکایت‌های ایران در رابطه با جنگ به طریقی مثبت‌تر مورد توجه قرار گیرد و این به معنای

کنار آمدن با رژیم فعلی ایران است نه این که روند آشتی جویی برای نابود کردن آن رژیم به کار گرفته شود و بدون شک ایران نیز برای توفیق تلاش های آشتی جویانه سهم خود را ایفا کند . « (۴۱)

۴۱۵

پنجاه و دو تن از نمایندگان کنگره آمریکا با ارسال نامه ای به “ جورج شولتز ” وزیر خارجه این کشور ، خواهان ادامه همکاری آمریکا با گروه های مخالف جمهوری اسلامی ایران و پشتیبانی بیش تر از آنها به ویژه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) ، شدند . در این نامه آمده است : “ آمریکا باید ایرانی هایی را که تسلیم دیکتاتوری حاکم نشده اند و با مقاومت خود جان شان را به خطر انداخته اند ، به رسمیت بشناسد و به طور دقیق و از نزدیک مواضع آنها را مورد بررسی قرار دهد . ما از این که دولت آمریکا درک و شناخت بیش تری از نقش نیروهای مقاومت ، به ویژه مجاهدین خلق ، در روند مبارزه قدرت در ایران از خود نشان داده است و این شناخت روز به روز در حال گسترش می باشد ، بسیار خوشنود و راضی هستیم . در حال حاضر فرصتی در اختیار ماست که می توانیم سیاستی را در پیش بگیریم که به هنگام تغییر در رهبری ایران ، در طرف مردم باشیم . سیاست آتی ایالات متحده نباید ما را در کنار رهبران کنونی قرار دهد ؛ رهبرانی که از ترور ، ادامه جنگ و طولانی تر کردن آن برای کنترل بیش تر بر اوضاع سود می جویند . « (۴۲) ” مروین دایمالی “ نماینده حزب دمکرات که طراح و عامل اصلی در پیش برد این طرح است ، از تصمیم اخیر وزارت خارجه آمریکا مبنی بر حذف نام سازمان مجاهدین خلق از لیست گروه های تروریستی ، استقبال کرد . وی مدتهاست می کوشد تا دولت آمریکا “ مجاهدین ” را به رسمیت بشناسد . روزنامه کیهان با انتشار این مطالب ، افزود : “ ریچارد مورفی “ معاون وزیر خارجه آمریکا ، در ماه آوریل (فروردین - اردیبهشت) در مقابل مجلس نمایندگان اعتراف کرد که دولت آمریکا مدت ها است که با سازمان مجاهدین خلق در تماس می باشد تا اطلاعاتی در رابطه با وقایع داخلی ایران به دست آورد . سازمان مجاهدین از طریق یک سیستم پیچیده تبلیغاتی - اطلاعاتی در تلاش است تا اعتبار خود را در ایالات متحده و اروپا افزایش دهد و اتهامات وارده از قبیل شرکت در ترور چند آمریکایی در دوران رژیم شاه را رد کند . « (۴۳)

“ تاس “ خبرگزاری رسمی شوری ، در واکنشی در برابر اقدام اخیر نمایندگان کنگره ، اعلام کرد : « این نامه نشان می دهد که در آمریکا نیروهایی هستند که برای تضمین منافع واشنگتن ، حاضرند به هر روشی ، از جمله توطئه براندازی ، دست بزنند . این سیاست ماجراجویانه نشان می دهد دولت آمریکا قصد دارد اوضاع قابل انفجاری را در منطقه خلیج فارس به وجود آورد که در دراز مدت به این کشور اجازه دهد به هدف های خود در

زمینه‌های مختلف به‌ویژه گماردن سیاست‌مداران باب طبع امریکا بر سرکار ، دست یابد و حضور نظامی خود را در این منطقه گسترش دهد . « (۴۴)

۴۱۶

در پی ضرب‌العجل ۲۴ ساعته دولت عربستان به سرپرست حجاج ایرانی ، وی به کشور بازگشت . « حجت‌الاسلام والمسلمین کروی » در بازگشت به تهران ، در فرودگاه مهرآباد مورد استقبال مهندس موسوی نخست‌وزیر ، قرار گرفت و گفت : « دولت عربستان کتباً به من ابلاغ کرد تا خاک این کشور را ترک کنم و مرا با اسکورت نظامی به فرودگاه جده آوردند . » (۴۵)

۴۱۷

یکی از کارکنان سفارت عربستان سعودی در تهران درگذشت . دیپلمات سعودی که « مساعد الغامدی » نام داشت ، پیش‌تر بر اثر سقوط از طبقه بالای سفارت - به هنگام تجمع مردم تهران در مقابل آن ساختمان بعد از کشتار مکه [ر . ک . به : ۱۳۶۶/۵/۱۰] - زخمی شده بود . (۴۶) یک مقام آگاه در وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران در این باره گفت : « یکی از دیپلمات‌های سعودی که در بیمارستان بستری بود ، به‌علت اصرار مقامات سعودی برای انتقال وی به عربستان ، از بخش مراقبت‌های ویژه بیمارستان خارج و به فرودگاه انتقال یافت . در فرودگاه حال وی روبه وخامت گذاشت و مجدداً به بیمارستان آورده شد ، ولی تلاش پزشکان مؤثر واقع نشد و دیپلمات سعودی درگذشت . » (۴۷)

وزارت خارجه سعودی با انتشار بیانیه‌ای ، مرگ دیپلمات سعودی در تهران را ناشی از حمله مردم به سفارت عربستان اعلام کرد . خبرگزاری آسوشیتدپرس با نقل این بیانیه افزود : « رفتار غیرانسانی مقامات ایرانی که از پرواز وی برای معالجه در یک بیمارستان سعودی جلوگیری کردند ، عامل دیگر آن می‌باشد . » (۴۸) رادیو بی . بی . سی . نیز درباره این حادثه ، با بررسی روابط دو کشور ، گفت : « اگر کشورهای دیگری در چنین ماجرای درگیری می‌شدند ، شاید به قطع روابط دیپلماتیک اقدام می‌کردند ، ولی دیدیم هم ایران و هم عربستان سعودی تاکنون بر این عقیده بوده‌اند که بازنگه‌داشتن راه‌های ارتباط بین دو کشور ، در کاهش تنش‌ها منطقه مؤثرتر خواهد بود . » (۴۹)

۴۱۸

« چارلز گلاس » خبرنگار امریکایی و فرزند وزیر دفاع لبنان که در ۲۷ خرداد ماه گذشته به دست افراد مسلح ناشناس با هم از بیروت ربوده شده بودند ، ساعت ۲ بامداد امروز آزاد شدند و نیروهای امنیتی سوریه آنها را به دمشق منتقل کردند . خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از بیروت ، به نقل از یک منبع آگاه اعلام کرد : « پس از ربودن چارلز گلاس که در منطقه تحت کنترل نیروهای سوری در بیروت صورت گرفت ، فشارهای مختلفی از سوی

سوری‌ها علیه مسلمانان آغاز شد و رفت و آمد روحانیون به مناطق “بقاع” با مشکلات عدیده مواجه و مرزها بر روی آنها بسته شد^(۵۰) و در آخرین اقدام، دو ساعت قبل از آزادی چارلز گلاس، سه فروند موشک به پادگان امام علی (ع)، در بعلبک که تحت کنترل نیروهای سپاه پاسداران و مجاهدین مسلمان لبنانی است، اصابت کرد. هر چند هویت عاملان این حمله موشکی اعلام نشده است، ولی تنها نیروهای سوری در این منطقه مسلح هستند و دره بقاع را کنترل می‌کنند. «طبق این گزارش، پس از آزادی چارلز گلاس، مرز سوریه و لبنان باز شده و فشار سوری‌ها بر منطقه کاهش یافته است.»^(۵۱)

وزیر خارجه سوریه (فاروق الشرع) در مصاحبه‌ای که پس از آزاد شدن خبرنگار امریکایی انجام داد، گفت: «ربوده شدن خبرنگار امریکایی در غرب بیروت که نیروهای سوری در آنجا حضور دارند، برای ما غیرقابل قبول بود، زیرا همه می‌دانند که سوریه مصمم به برقراری نظم در این ناحیه است.» وی افزود: «به این جهت سوریه از نخستین روز، کوشش‌های شدید و همه‌گونه فشار برای تأمین آزادی او به‌کار برد.»^(۵۲)

نشریه “اخبار امریکا و گزارش‌های جهان” با استناد به منابع سرویس‌های اطلاعاتی در منطقه، تصریح کرد که آزادی روزنامه‌نگار امریکایی و چند موضوع دیگر در دیدار مقام‌های بلندپایه ایران و سوریه مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفته است. این نشریه آزادی گلاس را برآیند توافق ایران و سوریه خواند و به نقل از سرویس‌های اطلاعاتی نوشت: «تهران از طرفداران خود خواسته است پس از این‌که حافظ اسد اطمینان داد که دیگر حمله‌ای علیه مواضع گروه‌های شیعه طرفدار ایران در جنوب بیروت صورت نمی‌گیرد، روزنامه‌نگار امریکایی را آزاد کنند. حافظ اسد ظاهراً از این‌که یک گروه مرتبط با ایران، چارلز گلاس را در روز هفده ژوئن ربوده بود، بسیار عصبانی شده است.»^(۵۳)

خبرگزاری فرانسه نیز طی تفسیری در این باره، آزادی چارلز گلاس را با بازگشت قریب‌الوقع سفیر امریکا به دمشق – در پی ده ماه غیبت – مرتبط دانست و افزود: «در واقع این خبر که توسط دو روزنامه چاپ بیروت انتشار یافت، تکذیب رسانه‌های دمشق را به‌دنبال نداشت. روزنامه “تشرین” آن را به‌عنوان قبول بی‌گناهی دمشق توسط واشنگتن و اهمیت نقش سوریه در منطقه معرفی کرده است... برخی از ناظران معتقدند که چارلز گلاس بدون چراغ سبز تهران نمی‌توانست آزاد گردد.»^(۵۴)

۴۱۹

تأثیر انقلاب اسلامی در لبنان و بررسی یک نمونه از این اثربخشی در منطقه “بعلبک”، موضوع مقاله‌ای است که در روزنامه “ال پائیس” چاپ شده است. در این مقاله آمده است: «در اولین ساعات دوم اوت ۱۹۸۷ میلادی (۱۳۶۶/۵/۱۱)، روحانیون به همراه هزاران نفر در بعلبک دست به تظاهرات زدند و روحانیون به جای قرآن، در دست سلاح‌های روسی حمل

می‌کردند و فریاد می‌زدند “ مرگ بر امریکا ” و “ دستان فهد باید قطع گردد ” زنان نیز به دنبال آنها بودند . این صحنه‌ها لرزه بر اندام غربی‌ها می‌اندازد ، زیرا هیچ‌گاه نمی‌توانند آنها را درک کنند . تا چند سال پیش ، بعلبک به خاطر فستیوال‌های تابستانی ، رقص و آواز و محصول خشیش ، ناحیه‌ای معروف بود ولی حالا پایتخت آن دشت لبنانی ، مرکز اساسی عملیات پاسداران در مدیترانه شرقی است و سربازان سوری به کنترل سطحی شهر دست زده ولی در حقیقت صاحبان اصلی ، بینادگرایان و شیعیان ایرانی و پیروان آیت‌الله خمینی می‌باشند . « (۵۵)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۶/۵/۲۷

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی ، “ گزارش‌های ویژه ” ، نشریه شماره ۱۵۳ ، ۱۳۶۶/۵/۲۹ ، صص ۳-۲ ، یاسوج - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ .
- ۲- سند شماره ۰۹۷۲۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از زاجا - رکن سوم ، به دفتر نخست‌وزیر ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ .
- ۳- پیشین ؛ و - سند شماره ۰۲۶۰۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش نویبای اطلاعاتی ، شماره ۲۲ ، نزاجا - معاونت اطلاعات و عملیات ، ۱۳۶۶/۶/۳ ، ۱۱ ص .
- ۴- سند شماره ۰۹۷۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : ژاندرمری - رکن ۳ - مرکز فرماندهی ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ .
- ۵- سند شماره ۰۹۷۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : نمایندگی حضرت امام در سپاه مرکز ، از دفتر حضرت امام در سپاه مرکز ، ناحیه لرستان ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۶- سند شماره ۰۲۲۶۱۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ ، ۱۳۶۶/۶/۵ ، صص ۷۸-۷۷ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، “ گزارش‌های ویژه ” ، نشریه شماره ۱۵۲ ، ۶ ص ، خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۷- سند شماره ۰۲۹۰۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش نویبای اطلاعاتی شماره ۲۲ ، نزاجا - معاونت اطلاعات و عملیات ، ۱۳۶۶/۶/۳ ، ۱۱ ص .
- ۸- سند شماره ۰۹۷۴۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از قرارگاه حمزه ، به فرمانده محترم نیروی زمینی سپاه ، ۱۳۶۶/۶/۱ ، و - سند شماره ۰۲۹۰۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش نویبای اطلاعاتی شماره ۲۲ ، نزاجا - معاونت اطلاعات و عملیات ، ۱۳۶۶/۶/۳ ، ۹ ص .
- ۹- سند شماره ۰۹۸۹۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : روابط عمومی فرماندهی قرارگاه رمضان ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ؛ و -
- سند شماره ۰۱۴۴۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : آمار عملیات‌ها ، ۱۳۶۶/۸/۱۱ .
- ۱۰- سند شماره ۰۲۹۰۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش روزانه ، معاونت اطلاعات سپاه پانزدهم رمضان ، ۱۳۶۶/۶/۳ ، ۱ ص .
- ۱۱- سند شماره ۰۲۹۲۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : قرارگاه رمضان - معاونت اطلاعات ، ۱۳۶۶/۶/۲۹ .
- ۱۲- سند شماره ۰۹۷۳۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا ، ۱۳۶۶/۵/۳۱ ؛ و - سند شماره ۰۲۹۰۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : گزارش نویبای اطلاعاتی شماره ۲۲ ، نزاجا - معاونت اطلاعات و عملیات ، ۱۳۶۶/۶/۳ ، ۱۳ ص .
- ۱۳- سند شماره ۰۴۶۰۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : “ گزارش روزانه ” ، از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) - اطلاعات ، به ستاد مرکزی سپاه پاسداران - اطلاعات ، ۱۳۶۶/۶/۵ ؛ و - سند شماره ۰۴۶۰۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) ، به فرمانده نیروی زمینی سپاه ، ۱۳۶۶/۶/۵ ؛ و - سند شماره ۰۹۷۵۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از دفتر نمایندگی امام در سپاه ۱۱ امام حسن عسکری (ع) - دفتر سیاسی ، به دفتر نمایندگی امام در ستاد مرکزی - دفتر سیاسی ، ۱۳۶۶/۶/۱۹ .
- ۱۴- سند شماره ۰۹۷۴۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا ، به فرمانده محترم نیروی زمینی سپاه ، ۱۳۶۶/۶/۱ ؛ و - سند ۰۹۷۳۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از قرارگاه حمزه سیدالشهدا ، به نیروی زمینی سپاه ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ .

- ۱۵- سند شماره ۰۹۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ : از فرمانده قرارگاه حمزه (ع) ، به فرمانده نیروی زمینی سپاه ، ۱۳۶۶/۱ .
- ۱۶- روزنامه اطلاعات ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ ، ص ۱ .
- ۱۷- روزنامه کیهان ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، صص ۱۳-۱۴ .
- ۱۸- روزنامه کیهان ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۳ .
- ۱۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی ، " گزارش‌های ویژه " ، نشریه شماره ۱۵۳ ، ۱۳۶۶/۵/۲۹ ، ص ۲۴ ، رادیو لندن .
- ۲۰- خبرگزاری جمهوری اسلامی ، " گزارش‌های ویژه " ، نشریه شماره ۱۵۴ ، ۱۳۶۶/۵/۳۰ ، ص ۱۴ ، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه ، ۱۳۶۶/۵/۲۹ .
- ۲۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی ، " گزارش‌های ویژه " ، نشریه شماره ۱۵۲ ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۲۲ ، بحرین - خبرگزاری رویتر ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۲۲- مأخذ ۱۹ ، صص ۲۶-۲۷ ، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۲۳- روزنامه اطلاعات ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۲ ، خبرگزاری جمهوری اسلامی .
- ۲۴- روزنامه کیهان ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۳ .
- ۲۵- مأخذ ۲۱ ، ص ۱۴ ، منامه - خبرگزاری فرانسه ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۲۶- مأخذ ۱۹ ، صص ۲۳-۲۱ ، رادیو بی . بی . سی .
- ۲۷- روزنامه رسالت ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۲ ، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، روزنامه " تایمز " ، چاپ لندن .
- ۲۸- روزنامه رسالت ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ ، ص ۱۲ ، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس .
- ۲۹- روزنامه اطلاعات ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۱۶ ، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی .
- ۳۰- مأخذ ۲۱ ، ص ۲۱ ، رم - خبرگزاری رویتر ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۳۱- مأخذ ۲۱ ، ص ۱۵ ، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۳۲- مأخذ ۲۱ ، صص ۷-۸ ، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۳۳- مأخذ ۲۱ ، ص ۱۱ ، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۳۴- مأخذ ۲۱ ، صص ۱۱-۱۲ ، بغداد - خبرگزاری رویتر ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۳۵- مأخذ ۲۱ ، ص ۲۰ ، بحرین - از خبرگزاری رویتر ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۳۶- روزنامه اطلاعات ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۱۶ .
- ۳۷- مأخذ ۲۷ ، ص ۱۹ ، امان - از خبرگزاری فرانسه ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۳۸- مأخذ ۲۱ ، ص ۱۶ ، به نقل از رادیو لندن ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۳۹- مأخذ ۲۱ ، ص ۵۸ ، دمشق - از خبرگزاری آسوشیتدپرس ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۴۰- مأخذ ۱۹ ، صص ۲۷-۲۹ ، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، روزنامه " ال پائیس " ، چاپ اسپانیا .
- ۴۱- مأخذ ۲۱ ، صص ۴۴-۴۷ ، رادیو امریکا ، ۱۳۶۶/۵/۲۶ ، به نقل از روزنامه " کریستین ساینس مانیتور " .
- ۴۲- روزنامه کیهان ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۲۰ ، واشنگتن - به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس .
- ۴۳- روزنامه کیهان ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص آخر .
- ۴۴- روزنامه اطلاعات ، ۱۳۶۶/۵/۲۹ ، ص ۲۰ ، به نقل از خبرگزاری تاس .
- ۴۵- روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۱۲ .
- ۴۶- روزنامه جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ ، ص ۷ .
- ۴۷- روزنامه اطلاعات ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ ، ص ۳ .
- ۴۸- مأخذ ۲۱ ، ص ۳۱ ، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۴۹- مأخذ ۲۱ ، ص ۳۹ ، به نقل از رادیو ریاض ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۵۰- مأخذ ۲۱ ، ص ۵۳ ، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۵۱- مأخذ ۲۱ ، ص ۵۳ ، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۵۲- مأخذ ۲۱ ، ص ۵۶ ، دمشق - به نقل از خبرگزاری یونایتدپرس ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۵۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی ، " گزارش‌های ویژه " ، نشریه شماره ۱۵۷ ، ۱۳۶۶/۶/۲ ، صص ۵۵-۵۵ ، واشنگتن - به نقل از خبرگزاری فرانسه ، ۱۳۶۶/۶/۱ .
- ۵۴- مأخذ ۲۱ ، صص ۵۴-۵۵ ، بیروت - به نقل از خبرگزاری فرانسه ، ۱۳۶۶/۵/۲۷ .
- ۵۵- مأخذ ۱۹ ، ص ۲۹ ، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۳۶۶/۵/۲۸ .